

Facket diskuterar

Text & Foto Örjan Ekström

”USA:s blockad skapar stora problem. Och den ekonomiska krisen i världen slår naturligtvis också mot oss. Men den stora uppgiften är att förändra mentaliteten.”

Det säger Fabián Céspedes på Kubas fackliga centralorganisation, CTC, där han ansvarar för kontakten med fackföreningsrörelserna i Skandinavien. Han berättar om diskussionerna om ”Förslag till riktlinjer för den ekonomiska och sociala politiken” inför partikongressen.

Alla får säga sitt

Alla anställda från städare till direktörer har kunnat delta i diskussionerna på arbetsplatserna. ”Det är en helt öppen process som inte bara kubanerna kan följa utan hela världen, från början till slut”, hävdar han och säger att diskussionerna varit livliga. Vissa frågor har väckt upprörda känslor.

”Det gäller naturligtvis alla de som ska sägas upp. En del kommer att få nya arbeten ganska omgående, medan andra kommer att bli arbetslösa en tid. Det behövs folk i jordbruket medan vi har överskott inom andra sektorer. Det kan bli svårt att få folk att flytta ut på landsbygden. De som säger nej till de arbeten de erbjuds får en del av lönen upp till två månader. En del kommer att starta eget och får även möjlighet att anställa. Men ingen ska kunna bli rik på andras arbete. Ju fler anställda och ju större inkomster desto högre skatt.”

CTC försöker nu också rekrytera småföretagare, de som driver restaurang i bostaden, paladares, hyr ut rum till turister, casa particulares, eller cykeltaxister och liknande.

”Dem vill vi arbeta med framför allt så att de ska få en trygg ålderdom med hygglig pension.”

Den svåra ”specialperioden”

Han berättar att 1986 inledde Fidel Castro en ”process för att rätta till fel och misstag” i ekonomi och arbetsliv.

”Vid den tidpunkten var ekonomin helt beroende av

handel med Sovjetunionen och övriga Östeuropa. Dit gick cirka 85 procent av handeln. När Sovjetunionen började bryta samman 1990 inleddes ”specialperioden” (egentligen beredskapstillstånd) med stor varubrist. Vi blev fullt upptagna med att överleva och fick koncentrera oss på de akuta problemen.”

Med Sovjet upphörde också CAME, det ekonomiska samarbete mellan öststaterna där också Kuba, Vietnam och Mongoliet ingick. ”Vi hade tillgång till krediter – både långa, medellånga och korta. Från övriga länder var vi helt utestängda på grund av USA:s blockad. Nu försvann också CAME. Den svåraste tiden var till 1995. Sedan började en uppgång i ekonomin inom turism, nickelproduktion, bioteknologi och några till.”

Arbetet grunden för välstånd

Efter förstatligandet på 60-talet och uppbygget av jordbruk och industri, har de statliga företagen finansierat utvecklingen av skola, hälsovård och hela välfärdssektorn. Nu måste de drivas effektivare .

”Det är viktigt att inse och erkänna att vi har problem med arbetsmoralen. Den svåraste av alla våra uppgifter är att ändra mentaliteten. USA:s blockad är ett stort problem och den ekonomiska världskrisen har påverkat oss men den stora utmaningen är att ändra inställningen till arbetet. Socialism är inte detsamma som absolut jämlikhet. En duktig arbetare måste tjäna mer än en mindre duktig.”

Fabián Céspedes menar att det är orättvist att de som arbetar inom turismnäringen ska tjäna mer än till exempel inom jordbruk, industri, sjukvård eller utbildning. Han håller med när jag påpekar att turismen också skapar en konsumtionshysteri bland ungdomar, som ser turisterna komma med pengar, sista elektroniska prylarna och mycket annat som sticker i ögonen. ”Där finns en motsättning, men turismen är nödvändig för vårt välstånd.”

Avskaffa ransoneringskortet

Importen av livsfröknödenheter kostar varje år två miljarder dollar. ”Staten säljer dem sedan till subventionerat pris genom ransoneringssystemet. Många vill avskaffa la libreta, den ransoneringsbok varje medborgare har. Även detta kommer att ske, inte chockartat men steg för steg. Vi har alltför mycket subventioner till alltför många familjer som inte behöver det. Om detta är diskussionen hård ute på arbetsplatserna”, berättar Fabián Céspedes.

7 miljoner kubaner i kongressdebatt

I början av februari hade över 7 miljoner kubaner deltagit i över 127 000 möten för att diskutera ”Förslag till ekonomiska och sociala riktlinjer” inför partikongressen 16-19 april. Över 600 000 förslag, strykningar, tillägg, ändringar, ifrågasättanden och orosyttringar dokumenterades. Allt analyserades, strukturerades, datoriserades av över 5 000 specialister som underlag för de 12 arbetsgrupper som ska justera förslaget innan det diskuteras på kongressen.

De avsnitt som diskuterats mest gäller socialpolitiken, de ekonomiska reformerna, bostadsbyggande, vattenförsörjning och transporter. Viktigaste enstaka frågor har varit ransoneringsboken, prispolitiken, skolans kvalitet, dubbla valutorna och uthyrning, köp och försäljning av bostäder. EB